

L.S.

Hierbij nodigen wij u uit voor de bijeenkomst van de werkgroep stadsgeschiedenis op 13 december aanstaande in Amsterdam, Jodenbreestraat 23, zaal 3274.

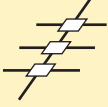
Op die dag staat Amsterdam centraal. Een historicus, een geograaf en een kunsthistoricus zullen, ieder vanuit hun specifieke invalshoek, de geschiedenis van de hoofdstad belichten. Het programma ziet er als volgt uit.

- 10.30-11.45 uur: Ad Knotter (Gemeente Archief Amsterdam) Economische transformatie en stedelijke arbeidsmarkt. Amsterdam in de tweede helft van de negentiende eeuw.
Aansluitend discussie.
- 11.45-13.00 uur: Michiel Wagenaar (Sociaalgeografisch Instituut Universiteit van Amsterdam) Amsterdam 1876-1914. Economisch herstel, ruimtelijke expansie en de veranderende ordening van het stedelijk grondgebruik.
Aansluitend discussie.
- 13.00-14.00 uur: Lunchpauze
- 14.00-15.15 uur: Vincent van Rossem (Kunsthistorisch Instituut Universiteit van Amsterdam) Het algemeen uitbreidingsplan van Amsterdam: geschiedenis en ontwerp.
Aansluitend discussie.
- 15.15-15.30 uur: Huishoudelijke vergadering

De dag wordt geopend met een lezing van Ad Knotter naar aanleiding van zijn proefschrift Economische transformatie en stedelijke arbeidsmarkt. Amsterdam in de tweede helft van de negentiende eeuw.

In de tweede helft van de 19e eeuw evolueerde Amsterdam van een vroeg-kapitalistische handels- en consumptiestad naar een modern-kapitalistische 'grootstad'. Men kan spreken van een 'scharnierperiode', waarin de fundamenten van het moderne Amsterdam werden gelegd. De transformatie van de stedelijke economie had belangrijke gevolgen voor de samenstelling van de werkgelegenheid en het functioneren van de arbeidsmarkt. In deze periode ontstonden moderne arbeidsverhoudingen en werd een nieuwe arbeidersklasse gevormd in de bouw, de industrie en in de transportsector.

Na een inleiding over enkele uitgangspunten van het historisch arbeidsmarktonderzoek en de voornaamste bronnen, zal per bedrijfstak worden nagegaan hoe de vraag naar arbeidskrachten veranderde en op welke wijze het aanbod daaraan werd aangepast. Daaruit zal blijken dat deze aanpassing in de voornaamste bedrijfstakken tot stand kwam door toetreding van nieuwe groepen. Het resultaat was dat er een nieuwe structuur van de arbeidsmarkt ontstond, met als belangrijkste kenmerk een groot overaanbod of 'underemployment' van arbeidskrachten, met name in de haven en de bouw, maar ook in geschoolde sectoren als de diamantindustrie en de confectie. In deze en andere bedrijfstakken bestond een 'dubbele arbeidsmarkt' waarop de kansen op (vast) werk ongelijk waren verdeeld

Aansluitend zal Michiel Wagenaar een voordracht houden over zijn proefschrift *Amsterdam 1876-1914. Economisch herstel, ruimtelijke expansie en de veranderende ordening van het stedelijk grondgebruik*.

De door Knotter behandelde transformatie van de hoofdstedelijke economie in de tweede helft van de 19e eeuw vond zijn pendant in een sterke demografische en ruimtelijke groei van Amsterdam sinds 1860. Gegeven het liberale politieke klimaat vond de stadsuitleg in deze periode plaats zonder noemenswaardige interventies van de stedelijke overheid. Zo ontstond het stadslandschap van de vrije markt, niet alleen in versteende vorm maar ook in de patronen van grondgebruik. 'Soort bij soort' werd de overheersende trend in de stadswijken buiten de Singelgracht. Dat was nieuw in een stad waarin menging van wonen en werken, arm en rijk eeuwenlang regel was.

De derde en laatste lezing wordt gehouden door Vincent van Rossem, die onlangs promoveerde op *Het algemeen uitbreidingsplan van Amsterdam: geschiedenis en ontwerp*.

In 1935 nam de gemeenteraad van de hoofdstad het Algemeen Uitbreidingsplan aan, kortweg het AUP. Het AUP is een van de meest ambitieuze 'totaalplannen' uit de geschiedenis van de Nederlandse ruimtelijke ordening. Het voorzag in een wetenschappelijk onderbouwde stadsuitbreiding die Amsterdam tot het jaar 2000 van voldoende woon-, werk- en ontspanningsgebieden moest voorzien. In zijn dissertatie besteedt Van Rossem ruimschoots aandacht aan de invloed die de ontwerper, Corn. van Eesteren, op het eindplan heeft gehad. Om het contrast tussen het AUP en de tot 1930 gangbare planningstraditie duidelijk te maken behandelt de auteur bovendien de partiële uitbreidingen in de 'gordel '20 '40'.

Vriendelijke groet,

De werkgroep stadsgeschiedenis
Herman Diederiks
Clé Lesger
Michiel Wagenaar
Jan van den Noort